

Okno v naravo

Človek je od nekdaj živel v najtesnejši povezavi z rastlinami in naravo v celoti. Povezava se je ohranila in je prav tako pomembna zdaj kot nekoč. Posebej pomembna je povsod tam, kjer nas način življenja, začeni s številnimi dejavnostmi, ki so v veliki meri utesnjene v zaprte prostore, z bivalnimi navadami, celo s prostim časom, odteguje od narave. To se dogaja zlasti v urbanih naseljih, v mestih, kjer so ljudje v največji meri ločeni od narave in vsega, kar je povezano z njo.

O vrtu

Naši predniki so že kmalu začeli saditi rastline okoli svojih bivališč in urejevati okolico. Na ta način so pričeli urejevati vrtove, delno za pridelovanje hrane in druge potrebe, a tudi zaradi lepote rastlin in navezanosti nanje. Vrtove so davno pred Kristusom poznali že v starem Egiptu, tudi v stari Grčiji, kjer so drevesa častili naravnost po božje. Umetnost urejevanja vrtov in vrtna kultura sta se razvijali skupaj z človekom. Bili sta odraz njegovega pogleda na družbo. Označevali sta njegov družbeni položaj, kar se je najbolj izkazalo v baroku. Vsi poznamo znamenite vrtove v Versaillesu, ki jih je dal urediti Sončni kralj Ludvik XIV in so s svojo velikostjo in opremo povečevali njegovo moč in uspeh.

Nekoč je bil kmečki človek z vsakdanjimi opravili stalno na prostem, bil je obdan z naravo. Gibal se je v okolju, ki ga je spreminjal tekom stoletij z velikim občutkom za naravo. Bil je del narave. Zdaj nam tega neposrednega stika primanjkuje. Živimo v svetu, ki smo si ga tako preuredili, da bi nam vse čim bolj koristilo, hkrati pa smo izgubili izvorni stik z naravo. Razkorak med domiselno, razkošno urejeno hišo in njeno okolico je velikokrat zelo velik. Vrtni prostor ostaja neurejen ali siromašen, pravo nasprotje celotni hiši.

Ker se izgubljenega stika z naravo zavedamo, ga poskušamo ujeti v vrtu. Ureditve se lotevamo na različne načine. Okolica hiše se lahko razvija spontano. Drugi poskušajo zasaditi v majhnem vrtu vse, kar kje lepega raste. Tretji vrt podredijo avtomobilom in parkiriščem za morebitne goste. Najbolj prav imajo tisti, ki o vrtnem prostoru razmišljajo kot o izredni dragocenosti, o nečem, kar

je enako pomembno kakor hiša sama. Odprti prostori okoli hiš, torej vrtovi, bodo čedalje manjši, a tem bolj dragoceni. Zato je prišel čas, ko moramo vrt urejati in ne zgolj zasajevati; urejati preiščeno in podprto z vsemi dognanji o stroki, ki se ji reče urejanje vrtov in parkov.

Ureditev vrta

Ureditev vrta se ne začne z nakupom rastlin, temveč se z njim konča. Vrtni prostor je rezultat postopka, sestavljenega iz treh med seboj povezanih opravil: načrtovanja, izvedbe in vzdrževanja. Vsa tri opravila morajo biti med seboj enakovredna in uravnotežena. Še tako dober in drag načrt ne odtehta slabe izvedbe, po drugi strani pa samo s kakovostno izvedbo ne moremo izboljšati načrta brez ideje. Z ustreznim vzdrževanjem poskrbimo, da nam je vrtni prostor v veselje in užitek v vsakem letnem času. Zavedati se moramo tudi, da je vrt živa stvar. Notranjost hiše zaživi takoj, ko je

urejena, vrt pa nenehno raste in se razvija. Če se zavedamo časovne komponente pri ureditvi vrta, vemo, kako pomembno je, da se ureditve lotimo preiščeno.

Isto vrtno površino lahko uredimo na veliko različnih načinov. Vsak načrt je unikaten in narejen po točno določenih potrebah naročnika. Pri uskladitvi potreb naročnika in danosti prostora se začne oblikovanje vrtov v pravem pomenu. Z uporabo oblikovalskih načel in ob upoštevanju značilnosti posameznih vrst gradiv (tudi rastlin) iščemo pot do vrtnega prostora, ki bo hkrati prijetnega videza in uporaben, v katerem bodo posamezni vrtni deli med seboj povezani v skladno celoto. Zato slepo prenašanje sicer zanimivih rešitev ni nikoli uspešno.

Načrtovanje

Prvi korak pri načrtovanju je izdelava programa. Vedeti moramo, v kakšen namen bomo vrt uporabljali - ali zgolj za pridelavo vrtnin in sadja ali pa bo dejansko podaljšek notranjih bivalnih prostorov v naravo. Z analizo obstoječega stanja, to je širše okolice, vrta in arhitekture hiše, ugotovimo danosti prostora. Če je teren zahtevnejši, moramo vključiti tudi podrobnejše geološke, hidrološke ali statične analize. Lastnikove potrebe in želje je v tej fazi

Strgar

**PODJETJE ZA UREJANJE
VRTOV IN PARKOV**

Suhadolčanova 6, 1231 Ljubljana-Črnuče
tel.: 01/561-20-89, fax: 01/561-30-91
www.pro-horto.si; pro-horto@pro-horto.si

UREJEN VRT?

NAŠE VODILO:

Strankam želimo nakloniti vso pozornost, jim prisluhniti in jih po ureditvi spremljati pri delih v vrtu; ob tem pa zgraditi odnos, ko ljudje niso več stranke, temveč prijatelji in ljubitelji vrtno umetnosti.

DEJAVNOSTI DRUŽINSKEGA PODJETJA:

1. SVETOVANJE IN NAČRTOVANJE

- nasveti na terenu, idejni projekti,
- zasaditveni načrti, izvedbeni projekti

2. UREDITVE ODPRTEGA PROSTORA

- manjše ureditve: korita, terase, skalnjaki, vodni motivi, sadovnjaki?
- obnova trate s sejanjem ali polaganjem travnih zvitkov

3. OSKRBA ZELENIC

- zasebni vrtovi, javni parki
- Redna oskrba: vzdrževanje trate,

okopavanje, obrezovanje dreves in živih mej

- Priprava rastlin na zimo

- Interventne oskrbe

4. PRIDELAVA RASTLIN

- Trajnice, cvetoče grmovnice
- Drevoredna drevesa

5. VRTNI CENTER

- Prodaja rastlin in substratov za vrt
- Prodaja loncev in korit: naravni kamen, glina, plastika
- Prodaja vrtnih svetil, prodaja bazenov in drugega materiala za vodne motive

pomembno zbirati brez omejitev. Vsi utrinki in zanimive ideje so dobrodošle, tudi funkcionalne in bivanjske zahteve, prav tako so pomembni sosedje. Vse skupaj je treba v medsebojni povezavi nato ponovno pretehtati. Tako dobimo program, ki ga postavimo v dodaten okvir; to je obseg investicije, zahtevnost vzdrževanja in tudi formalne zahteve.

Ko je program tako obtesan, se začne načrtovanje v ožjem smislu. Najprej rešimo funkcionalnost vrta. To je odgovorno delo, saj dober načrt predstavlja dolgoročno rešitev zahtev in problemov, ki so se nakazali v analizi. Zavedati pa se moramo, da funkcionalno urejen prostor ni nujno lep. Zato je nadaljnja oblikovna zasnova vrta težavno delo, ki zahteva ustvarjalnega duha in poznavanje načel likovno-arhitektonske kompozicije. Funkciji je treba vdahniti dušo, vrtu idejo. Vrt mora postati lep, privlačen, prijeten in enkraten, takšen, da nam bo všeč in se bomo v njem radi zadrževali. Podrobna izdelava načrtov in popisov je pomembna osnova za izračun investicije in seveda za izvedbo. V njih so količinsko in prostorsko zaobjeti vsi vrtni elementi: zemeljska, gradbena (oporni zidovi, tlaki, ograješ), tesarska (ute, mostovi, terase, pergole š), električarska (vrtna razsvetljavaš), vodovodna (bazeni, vodni motiviš) in druga obrtniška dela ter vrtnarska dela (fino zemeljsko planiranje, rastline, travni zvitki, trava, razni substrati,š). Predvidena sta tudi način in intenzivnost oskrbe.

Izvedba

Ne glede na to, ali bomo vrt uredili sami ali bomo najeli druge izvajalce, je pomembno pravilno zaporedje del. Vedno prehajamo od večjih in grobih k manjšim in finejšim delom. Če urejamo po fazah, je treba določiti obseg posameznega dela.

Pri najemanju drugih izvajalcev smo vedno v precepu, ali je cenejši izvajalec brez izkušenj res bolj ugoden od dražjih strokovnjakov. Zavedati se moramo, da

je vrt živa stvar, ki se neprestano spreminja. Pri urejanju vrta je zato pomembno, da so gradiva kakovostna in dela pravilno in pravočasno izvedena. Posebno za rastline ni vseeno, kako in kdaj jih sadimo. Poleg tega je lahko na pogled dobra zemlja (npr.: presejana) v bistvu nerodovitna mrtvica. Tudi čudovite rastline so lahko uvožene, hitro vzgojene v rastlinjakih, ko pa pridejo iz umetnih razmer na vrt, bodo nekaj let životarile ali celo propadle.

Za brezhibno izvedbo načrta in prenos ideje v resničnost je dobro sodelovanje načrtovalca z izvajalcem zelo pomembno. Le tako bomo lahko resnično uživali v urejenem vrtu.

Dobri izvajalci nam ob zaključku del posredujejo navodila za oskrbo vrta. Tudi kasneje nas spremljajo in nas opozarjajo na potrebna dela (na primer ob izbruhu bolezni, suši š). Nekatera dela so celo zahtevnejša, zato je dobro, da imamo stalnega in usposobljenega oskrbnika.

Oskrba

Bistvo vrta je v tem, da je narejen po naših zamislih in potrebah, da takšnega ohranjamo, ali z drugo besedo, da ga oskrbujemo. Z oskrbo ga tudi še naprej soustvarjamo in dopolnjujemo. Vrt je delo človeških rok, človeškega uma in človeške kulture. Je živ organizem, ni nikoli do konca urejen. Ker pri oskrbi ne gre samo za vzdrževanje določenega stanja, ampak gre za sooblikovanje, za doseg vsega, kar smo si zamislili ali kar se s časom na novo pokaže, je to delo zahtevno. Za oskrbo vrta je potrebno nekaj znanja in dovolj pridnosti. Za oskrbo je živ svet narave zahtevnejši od neživega (hiša), pridružijo pa se še nepredvidljive okoliščine, na primer izjemno neugodno vreme, kar včasih odločilno vpliva na rast in razvoj, ne da bi lahko sami kakorkoli vplivali.

Zaključek

Vrtno oblikovanje je ustvarjalen proces, pri katerem želimo z določanjem razmerij med posameznimi vrtnimi elementi ustvariti vizualni red in s tem nadgraditi funkcionalno dobro zasnovan vrtni prostor. Smisel vizualnega reda je globlji, saj nam pomeni sredstvo, s katerim vplivamo na človekovo doživetje prostora. Prostor dojemamo kot lep in prijeten zato, ker so njegovi sestavni deli med seboj urejeni in v harmoničnem ravnovesju. Če je med prostorskimi sestavinami malo vrednostnih razlik, se nam bo zdel enoličen in dolgočasen, če jih je preveč, bomo zaradi prevelike pestrosti prostor dojemali kot neurejen in neprijeten. Nikoli ne smemo pozabiti, da je vrt živ organizem, ki se nenehno spreminja. Tudi najboljši poznavalci si ga ne znajo do konca razložiti.

Zapisal: Andrej Strgar, ProHorto - Strgar d.o.o. ■